

PATVIRTINTA

Kalvarijos gimnazijos direktoriaus

2016 m. kovo mėn. 29 d. įsakymu Nr.V1-54

KALVARIJOS GIMNAZIJOS GABIŲ IR TALENTINGŲ MOKINIŲ UGDYMO PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Gabių ir talentingų mokinių ugdymo programos (toliau – Programos) paskirtis – užtikrinti gabių vaikų gabumų atskleidimą ir visavertį ugdymą: plėtoti gebėjimus ir polinkius, sudaryti socialines ir edukacines ugdymo(si) sąlygas.

2. Programa sudaryta remiantis „Gabių vaikų ir jaunuolių ugdymo strategija“, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. ISAK-2667 „Dėl Gabių vaikų ir jaunuolių ugdymo strategijos patvirtinimo“, „Gabių vaikų ir jaunimo ugdymo programa“, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2009 m. sausio 19 d. įsakymu Nr. ISAK- 105, „Gabių ir talentingų vaikų paieškos, atpažinimo sistemos sukūrimo ir mokyklų šiems vaikams prieinamumo didinimo 2014–2016 metų veiksmų planu“, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2014 m. sausio 27 d. įsakymu Nr.V-38.

3. Programoje vartojamos sąvokos:

Gabūs vaikai – tai vaikai, galintys efektyviai įgyti žinių ir mokėjimų, juos pritaikyti naujoms problemoms spręsti, sparčiai mokytis iš patirties. Jų intelektualinių gebėjimų lygis yra labai aukštas (individualiai testuojamų standartizuotais intelekto testais intelekto koeficientas yra du standartiniai nuokrypiai ar daugiau nei vidurkis). Turėdami šiuos intelektualinius gebėjimus, gabūs vaikai lenkia arba pajėgūs pralenkti panašios patirties ir aplinkos bendraamžius savo vienos ar kelių mokslo sričių akademiniiais pasiekimais. Šiems vaikams būdingas aukštas kūrybiškumo lygis.

Talentingi vaikai – tai vaikai, turintys ypatingų gebėjimų, kurie pasireiškia vienos ar kelių meno, mokslo ar sporto sričių pasiekimais.

Specialieji ugdymosi poreikiai – pagalbos ir paslaugų ugdymo procese reikmė, *atsirandanti dėl išskirtinių asmens gabumų, įgimtų ar įgytų sutrikimų, nepalankių aplinkos veiksnių, kas suteikia išskirtinių gabumų vaikų grupei įgyti kitokį statusą ugdymo procese.*

4. Programos įgyvendinimo pradžia – 2016 m. rugsėjis.

II. PROGRAMOS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

5. Šios programos tikslas – užtikrinti gabių ir talentingų mokinių gabumų atskleidimą ir visavertį ugdymą, plėtojantį gebėjimus ir polinkius.

6. Tikslui pasiekti keliami uždaviniai:

6.1. atpažinti gabius ir talentingus vaikus;

6.2. pritaikyti ugdymo turinį, aplinką gabių ir talentingų vaikų poreikiams;

6.3. informuoti ir nukreipti gabius ir talentingus vaikus į savivaldybės, šalies, tarptautinius projektus, neformalias švietimo institucijas, skirtas gabiams ir talentingiems vaikams ugdyti;

6.4. tobulinti mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų gabių ir talentingų vaikų atpažinimo ir ugdymo kompetencijas.

III. PROGRAMA

7. Gabių ir talentingų vaikų ugdymas apima šių vaikų atpažinimą, ugdymo spartinimą, individualizavimą, diferencijavimą ir turtinimą.

7.1. Gabių vaikų atpažinimas:

7.1.1. Tėvai ir/ar mokytojai subjektyviai taiko įvairius gabumų atpažinimo kriterijus. Gabūs vaikai atpažįstami pagal mokomųjų dalykų olimpiadų, konkursų, kitus tikslinės paskirties renginius, intelektinius gebėjimus, įvertintus psichologo.

7.1.2. Bendrieji gabių vaikų požymiai:

- pasižymi smalsumu, aktyviu domėjimusi jį supančiu pasauliu;
- turi daug žinių įvairiomis temomis (platus interesų ratas);
- išmoksta lengvai ir greitai, pagrindinių dalykų mokosi geriau ir greičiau nei dauguma jo bendraamžių;
- pasižymi gerais skaitymo įgūdžiais, skaityti išmoksta dar ikimokykliniame amžiuje;
- sklandžiai reiškia mintis žodžiu ir raštu;
- turi gerą atmintį, įsimena lengvai ir greitai;
- nemėgsta mokytis atmintinai, nepatinka standartinės užduotys;
- žodynas platesnis ir turtingesnis nei bendraamžių;
- lengvai ir greitai atranda ryšius, rodos, tarp visai nesusijusių dalykų;
- sutelktai domisi kai kuriomis mokslo sritimis;
- mėgsta kurti, išrasti, turi daug idėjų, ypatingai savo domėjimosi srityje;
- greitai randa problemų sprendimo būdus;
- turi lakią ir turtingą vaizduotę;
- vienus mokomuosius dalykus mėgsta labiau nei kitus;
- pastabūs, greitai pamato prieštaravimus;
- savo klausimais kartais glumina mokytojus ir tėvus;
- energingi;
- noriai imasi naujų užduočių;
- savanoriškai daugiau laiko skiria užduotims, kai jos susijusios su jį dominančiais dalykais;
- domisi labai įvairiais dalykais ir nėra linkę susikoncentruoti tik į vieną sritį;
- geba ilgesniam laikui susikoncentruoti į tam tikrą veiklą;
- užbaigia pradėtą darbą;
- atkaklūs, ryžtingai siekia tikslo, nenuleidžia rankų susidūrę su kliūtimi;
- įsitraukę į užduotį, praranda laiko nuovoką;
- prisiverčia dirbti ir be išorinio pastiprinimo ar vadovavimo;
- labiau mėgsta dirbti vieni nei grupėje;
- kelia didesnius reikalavimus sau ir kitiems;
- būdingas savikritiškumas;
- diskusijose turi savo nuomonę;
- moka analizuoti ir daryti išvadas;
- bendraamžiams kartais gali atrodyti keistas;
- noriai imasi vadovauti, gali koordinuoti grupės veiklą;
- daugiau bendrauja su vyresniais mokiniais ar suaugusiais nei su savo bendraamžiais.

7.1.3 Meniai gabių ir talentingų vaikų atpažinimą, jų meninių gebėjimų atskleidimą atlieka neformaliojo švietimo meninio ugdymo programos vykdančios mokytojai pagal įvairias gabių vaikų paieškos sistemas ir meninio gebėjimo atskleidimo metodikas.

7.2. Gabių vaikų ugdymo spartinimas:

7.2.1. pagal pedagoginių psichologinių tarnybų specialistų rekomendacijas anksčiau pradeda dalyvauti priešmokyklinio ir/ar pradinio ugdymo programose;

7.2.2. priešmokykliniame, pradiniam ir pagrindiniame ugdyme, atsižvelgus į mokymosi pasiekimus, peršokamos klasės/programos.

7.3. Mokytojams, dirbantiems su gabiais mokiniais, rekomenduojama:

- nustatyti mokinio mokymosi stilių ir atsižvelgti į jį dirbant su gabiu ir talentingu vaiku;
- būtina tokiam mokiniui suformuluoti ilgalaikius tikslus, besiremiančius asmeniniu įsipareigojimu (gabumai tobulėja tik aktyviai ir savarankiškai veikiant, įsisavinant, kas, kaip, kodėl daroma);
- diferencijuoti ir individualizuoti ugdymo procesą, kūrybiškai taikyti įvairius mokymosi būdus (darbas bibliotekoje, įvairūs tyrimai, mokinys – mokytojas ir pan.);
- norėti padėti gabiam ir talentingam vaikui atsiskleisti ir pasiekti gerų rezultatų;
- skatinti mokinius dalyvauti olimpiadose, konkursuose, festivaliuose, varžybose, parodose, pleneruose, tikslinės paskirties projektuose ir kituose renginiuose;
- skleisti mokiniams informaciją apie galimybę tobulėti dalyvaujant Nacionalinės mokinių akademijos veikloje (plačiau www.nmakademija.lt);
- siekti aukšto mokinių pasiekimų lygio ne tik teikiant žinias, bet ir ugdant bendruosius gebėjimus, kompetencijas bei pasirengimą mokytis visą gyvenimą;
- talentingus vaikus ugdyti panaudojant neformaliojo švietimo teikiamas galimybes;
- susipažinti ir naudotis gabių vaikų ugdymui skirta metodine medžiaga, pateikta Gabių vaikų ugdymo modelio portale, adresu <http://www.gvu.lt>;
- inicijuoti ir rašyti projektus, skirtus gabių vaikų ir jaunimo ugdymui;
- įvairiomis formomis (seminarai, kursai, konferencijos, savišvieta, dalinimasis gerąja patirtimi ir t. t.) tobulinti darbo su gabiais vaikais ugdymo kompetenciją;
- gabiems ir talentingiems vaikams suteikti galimybę pasirinkti mokytis specializuotose ugdymo įstaigose, įvairiose neformaliojo švietimo mokyklose bei kitose įstaigose.

7.4. Gabių ir talentingų vaikų ugdymas diferencijuojamas, individualizuojamas suteikiant galimybę:

7.4.1. vaikams pagal amžių, gebėjimus ir polinkius rinktis pagilintą dalykų arba jų modulių, neformaliojo švietimo programų mokymąsi diferencijuojant ir individualizuojant užduotis;

7.4.2. diferencijuoti ir individualizuoti namų darbų užduotis ir atlikimo būdus;

7.4.3. vadovauti grupės darbui, mokytis padedant silpnesniems mokiniams;

7.4.4. dalį darbų atlikti savarankiškai mokantis namie ar bibliotekoje.

7.5. Gabių ir talentingų vaikų ugdymo turinimas:

7.5.1. organizuoti įvairius renginius: konkursus, festivalius, varžybas, konferencijas ir tikslinės paskirties projektus;

7.5.2. organizuoti mokomųjų dalykų olimpiadas, konkursus ir kitus renginius, stovyklas;

7.5.3. suteikti galimybę pasirinkti skirtingoms mokslo sritims gabių vaikų ugdymą įvairiose neformaliojo švietimo mokyklose. Šiose mokyklose gabūs mokiniai gali pasirinkti ilgalaikes kryptingų ugdymo programas;

7.5.4. sudaryti sąlygas aukštus pasiekimus (ar jų potencialą) ir motyvaciją turintiems vaikams gauti dalykinių ir asmenybės ugdymo žinių, įgyti tokių gebėjimų, kurių jie neturi galimybės įgyti per pamokas, pavyzdžiui, dalyvauti VšĮ „Nacionalinė moksleivių akademija“ veikloje.

8. Sėkmingam gabių vaikų ugdymui įgyvendinti reikia:

- 8.1. specialiųjų ugdymo specialistų ir mokytojų kompetencijų, reikalingų akademiniai sričiai gabių ir talentingų vaikų ugdymo kokybei užtikrinti;
- 8.2. psichologo žinių, įgūdžių, gebėjimų atpažinti ir konsultuoti gabius vaikus.
9. Būtinai jau atpažintų gabių ir talentingų vaikų ugdymo tęstinumas (jungiant formalųjį ir neformalųjį švietimą).

IV. NUMATOMI REZULTATAI

10. Numatoma, kad įgyvendinus programą bus:
  - 10.1. sudaryta ir išbandyta gabių vaikų, pasižyminčių labai aukštu intelektualinių gebėjimų lygiu, atpažinimo ir įvertinimo metodika;
  - 10.2. organizuota nuolatinė gabių ir talentingų vaikų bei jaunimo stebėseną, vykdomi tyrimai;
  - 10.3. teisės aktų nustatyta tvarka finansuojami gabiams ir talentingiems vaikams ugdyti skirti projektai;
  - 10.4. organizuojami konkursai ir dalykinės olimpiados; jaunųjų mokslininkų ugdymo projektai;
  - 10.5. organizuojami menams ir mokslui bei kitoms sritims gabių ir talentingų vaikų renginiai;
  - 10.6. teisės aktų nustatyta tvarka finansuojamas delegacijų pasirengimas ir dalyvavimas tarptautinėse olimpiadose, konkursuose, kituose renginiuose;
  - 10.7. plačiau pristatomi gabių ir talentingų vaikų pasiekimai Lietuvoje ir užsienyje, plėtojami ryšiai su Europos Sąjungos ir kitų šalių švietimo institucijomis, organizacijomis, turinčiomis gabių ir talentingų vaikų ugdymo patirties;
  - 10.8. mokytojai, pasitobulinę profesinę kompetenciją ir gebėjimus pritaikyti ugdymo turinį pagal gabių ir talentingų vaikų poreikius, taikys ir tobulins individualius ugdymo metodus.

V. LĖŠŲ POREIKIS

11. Programos įgyvendinimo priemonės finansuojamos atsižvelgiant į gimnazijos galimybes.
12. Pasinaudojant įvairiais fondais, ieškoti finansavimo iš kitų šaltinių, programų, projektų, konkursų.

VI. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

13. Programos vykdytojai – Kalvarijos gimnazijos mokytojai ir specialistai, partneriai - Kalvarijos meno mokykla ir kitos šalies bei užsienio neformaliojo švietimo įstaigos.
  14. Kalvarijos gimnazijos mokytojai ir specialistai, atsakingi už Programos įgyvendinimo priemonių plano vykdymą (žr. priedą), kiekvienais mokslo metais iki birželio 30 d. teikia administracijai informaciją apie Programos priemonių plano įgyvendinimą.
-

**KALVARIJOS GIMNAZIJOS
GABIŲ IR TALENTINGŲ MOKINIŲ UGDYMO PROGRAMOS
PRIEMONIŲ PLANAS**

Programos uždaviniai	Priemonės	Atsakingas/ atsakinga grupė	Įgyvendinimo terminai
1	2	3	4
1. Atpažinti gabius vaikus, pasižyminčius labai aukštu intelektiniu gebėjimų lygiu.	1.1. Gabių ir talentingų mokinių ugdymo programos studijavimas, bendravimas su gimnazijos psichologu.	Pradinių klasių, dalykų mokytojai. Psichologas ir komanda	Rugsėjis
	1.2. Vaiko bendrųjų gebėjimų stebėjimas, vertinimas, identifikavimas. Klasifikavimas pagal gebėjimus, pristatymas pedagogams.	Psichologas ir komanda	Rugsėjis - birželis
2. Pritaikyti ugdymo turinį, aplinką gabių ir talentingų vaikų poreikiams.	2.1. Pagal galimybes įrengti šiuolaikinę mokinių ugdymosi aplinką kabinete.	Mokytojai, administracija	Rugsėjis - birželis
	2.2. Diferencijuoti ir individualizuoti kūrybines ir praktines užduotis pamokoje bei skiriant namų darbus.	Mokytojai	Rugsėjis - birželis
	2.3. Organizuoti trumpalaikius bei ilgalaikius projektus baigus skyrių ar kursą.	Mokytojai	Rugsėjis - birželis
	2.4. Organizuoti mokyklines dalykų olimpiadas, konkursus.	Mokytojai	Rugsėjis - birželis
	2.5. Atsižvelgus į gimnazijos galimybes, skatinti gabius ir talentingus mokinius (padėkomis, garbės raštais, prizais, asmeninėmis dovanomis, išvykomis, kelionėmis, stovyklomis; organizuoti Pirmūnų šventę, patalpinti „Garbės nuotrauką“ stende ir kt.).	Administracija	Rugsėjis - birželis
	2.6. Ištyrus poreikį, atsižvelgus į gimnazijos galimybes, galima įsteigti „Gabių mokinių klubą“.	Mokytojas-kuratorius	Veikla vykdoma visus mokslo metus
	2.7. Skirti valandas/ pamokas	Administracija	Nuo 2016 m.

	gabių mokinių poreikiams tenkinti.		spalio mėnesio
	2.8. Parengti neformalaus švietimo programas talentingų mokinių saviraiškos tenkinimui	Mokytojai	Nuo rugsėjo mėnesio
3. Informuoti ir nukreipti gabius ir talentingus mokinius į šalies neakivaizdines mokyklas, tarptautinius projektus, neformalias švietimo institucijas, skirtas gabiams ir talentingiems vaikams ugdyti.	3.1. Sudaryti sąlygas gabiams mokiniams lankyti aukštųjų mokyklų įsteigtas neakivaizdines mokyklas, kuriose tobulinami pasirinktos srities gabumai / talentai, tokias kaip „Nacionalinė moksleivių akademija“ (NMA), „Fizikos olimpas“, jaunųjų programuotojų, jaunųjų matematikų, jaunųjų chemikų neakivaizdines mokyklas, Jaunųjų tyrėjų klubą (Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centre); 3.2. Dalyvauti šalies („Tavo žvilgsnis“ ir kt.), tarptautiniuose projektuose.	Mokytojai	Rugsėjis - birželis
	3.3. Dalyvauti tarptautinėje matematikos olimpiadoje „Kengūra“.	Matematikos ir pradinių klasių mokytojai	Olimpiados organizuojamu laiku
	3.4. Dalyvauti tarptautiniame informatikos konkurse „Bebras“ (3-12 klasių).	Pradinių klasių ir informacinių technologijų mokytojai	Konkurso organizuojamu laiku
	3.5. Dalyvauti rajoninėse dalykų (chemijos, biologijos, lietuvių k., matematikos, fizikos, istorijos, užsienio kalbų, informatikos, geografijos, muzikos, technologijų, pradinių klasių) olimpiadose, konkursuose.	Pradinių klasių ir dalykų mokytojai	Visus mokslo metus
	3.6. Dalyvauti rajono ir šalies sportinėse varžybose.	Kūno kultūros ir pradinių klasių mokytojai	Visus mokslo metus
4. Tobulinti mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų gabių ir talentingų vaikų atpažinimo ir ugdymo kompetencijas.	Įgijus ir patobulinus kompetencijas, konsultuoti gabius vaikus ir jų tėvus psichologinės gerovės ir ugdymo klausimais.	Mokytojai, psichologas	Visus mokslo metus